

El temple de Malvet, de mausoleu privat a església

Bastit a partir del segle IV, va ser la primera parròquia del que avui és Santa Cristina d'Aro

El temple de Malvet és un edifici situat al municipi de Santa Cristina d'Aro, no gaire lluny d'on hi ha l'església parroquial. Més que un edifici, es tracta d'un conjunt en ruïnes d'un primigeni edifici funerari, vinculat a una vil·la agrícola propera. Es bastí entre els segles IV i V per acollir, sota el seu paviment central, una tomba familiar. Enguany fa mig segle que hi van finalitzar les primeres excavacions, realitzades per Lluís Esteva, Pere de Palol i Miquel Oliva

>> *Inici de les segones excavacions al jaciment de Malvet (2007).*

JORDI GAITX MOLTÓ > TEXT

Tal com podrà observar el lector, opto per anomenar genèricament aquest edifici «temple de Malvet». Escric «temple» i no «església vella» o «basílica» —com ha estat anomenat en altres llocs— perquè abans d'esdevenir un edifici de culte cristià tingué altres funcions; i «de Malvet», no pas «de Serrasol» o «de Santa Cristina» o de «can Tapioles», perquè Malvet és el topònim més antic vinculat al lloc. Serrasol correspon al nom modern de la urbanització que ocupa l'entorn del temple; Santa Cristina, a una advocació del segle X, quan el temple de Malvet ja no existia; i can Tapioles és tan sols el nom d'una de les antigues cases properes al jaciment.

Orígens d'un espai sagrat

El lloc on s'erigí el temple de Malvet havia estat habitat almenys des dels segles II i I aC i fins al segle XI, ininterrompudament. Això és el que es desprèn de les excavacions de 1962 a 1966, data en què fou redescobert

contemporàniament l'edifici, a causa de l'obertura de nous vials per a la urbanització d'aquell sector.

La cronologia de la primera ocupació humana del lloc coincideix amb la romanització, és a dir, la transformació cultural de la vella societat ibèrica, la pacificació romana de les planes, l'explotació agrícola d'aquestes i l'establiment de la població en vil·les. Així doncs, al final de l'època tardoromana, a Malvet probablement hi hagué una vil·la o *fundus*, tal com també n'hi hagué a llocs propers, com el pla de Palol o Bell-lloc d'Aro.

De mausoleu privat a capella de cementiri

Durant l'antiguitat tardana, al lloc de Malvet s'erigí una tomba monumental o mausoleu, que es podria datar pels volts del segle IV o V, en paral·lel a la desaparició de l'Imperi Romà a Occident. En la construcció es van reaprofitar materials constructius anteriors. A banda d'això, la gran tomba s'erigí al costat de les estructures d'un gran edifici

La cronologia de la primera ocupació humana del lloc coincideix amb la romanització

PEP IGLÉSÍAS TRIAS. FONDS DE L'AJUNTAMENT DE SANTA CRISTINA D'ARO

situat més al sud, potser una vil·la, escapçada per les obres d'urbanització de 1962.

El mausoleu estava compost per dos cossos de planta regular, amb la capçalera a l'est. El seu caràcter de mausoleu es dedueix pel fet que, al seu interior, hi havia dues sepultures individuals, possiblement dels amos de la gran propietat agrícola del lloc i membres de l'aristocràcia local, i també la tomba d'un infant. Els dos primers sepulcres van ser fets amb teules planes a doble vessant, a l'estil romà.

Un cas semblant el trobem en la tomba senyorial del segle III o IV, amb cementiri al voltant, que després esdevindria església parroquial i monestir de Sant Feliu de Guíxols. Malvet també guarda algun paral·lisme amb la necròpolis de la vil·la de Bell-lloc d'Aro (s. II-III), al costat de la qual s'aixecà, després, un temple circular en memòria d'algun personatge rellevant.

El mausoleu de Malvet hauria congregat al seu voltant, ben aviat, els sepulcres d'altres habitants del *fundus*. D'aquesta manera,

s'hauria creat una necròpolis, un veritable cementiri dels habitants del lloc, tal com demostraren les excavacions fetes l'any 2007. Presidint tot l'espai, s'erigia encara l'antiga *cella memoriae*, la qual ara feia les funcions de capella de cementiri. Probablement en resposta al canvi de funcions del temple, s'haurien produït les successives reformes estructurals de mitjan segle VI i del posterior.

Parròquia de la Vall d'Aro

En el segle VIII es va reformar de nou l'edifici, probablement per conferir-li l'aspecte —en aquells moments, preromànic— que requeria un temple de culte cristià, ara ja desvinculat de la vil·la tardoantiga. Els nous murs exteriors van acabar engolint l'antiga capella. La nau, rectangular, finalitzava a llevant amb un absis lleugerament trapezoidal. Aquest era el nucli essencial de l'edifici i el lloc on es continuaren venerant les tombes cèlebres del segle IV. Pel que fa al cementiri, va anar creixent amb noves sepultures de lloses de pedra.

>> Aspecte que tenia el jaciment de Malvet l'any 2005, gairebé quaranta anys després de les primeres excavacions fetes per l'equip de Lluís Esteva.

Durant l'antiguitat tardana, al lloc de Malvet s'erigí una tomba monumental o mausoleu

MARC BOADA GIBERT. FONDS DE L'AJUNTAMENT DE SANTA CRISTINA D'ARO

MARC BOADA GIBERT. FONDS DE L'AJUNTAMENT DE SANTA CRISTINA D'ARO

>> A dalt, planta del temple durant les excavacions de 2007. A la dreta, visita d'escolars a les excavacions (2007). A sota, el temple de Malvet, cap als segles IX-X, segons una interpretació i il·lustració de Gabriel Martín Roig.

L'evolució de capella sepulcral a església cristiana no hauria estat, però, un procés inevitable. Els especialistes ens adverteixen que les primeres esglésies no són necessàriament la continuïtat de les capelles privades de les vil·les ni de les cementirials, malgrat que sovint s'erigeixen en els mateixos llocs. Les esglésies cristianes —les primeres, del segle VI— de vegades són posteriors a l'abandó de vil·les i mausoleus. Tanmateix, a Malvet —i en altres llocs com Sant Julià de Ramis, Belcaire o Santa Magdalena d'Empúries— sí que s'ha pogut observar la continuïtat entre el temple cristià i els anteriors.

Així doncs, al segle IX i inici del X —en temps de la Marca Hispànica, dels comtats i del domini franc—, Malvet era una de les parròquies de la contrada, juntament amb les de Guíxols i Fenals. En aquests moments es començà a definir el territori de la Vall d'Aro (881). Es creu que el terme de Malvet era dins d'aquesta gran propietat en poder del

bisbe de Girona però, de fet, no hi ha constància documental del topònim, expressat com a vil·la de Malvet, fins al 922 i, després, el 939, com a Hortes de Malvet.

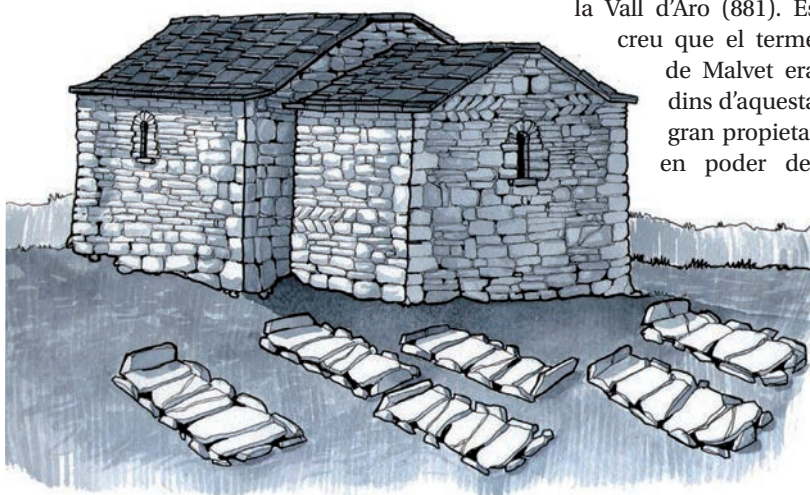
La pervivència del topònim

Malvet semblava haver fet el més difícil: evolucionar d'un mausoleu del segle IV a una parròquia del segle X, però poc després va veure frustrada la seva comesa. L'església de Malvet, a diferència de la de Guíxols i la de Fenals, quedà abandonada, per causes desconegudes. A la segona meitat del segle X fou substituïda per un temple de proporcions més grans, 280 metres a llevant, dedicat a Santa Cristina. Aquesta advocació, combinada amb el topònim Aro, va acabar donant nom al terme.

Malvet, ja sense parròquia, en primer lloc quedà reduït a un alou menor —ja que antigament s'havia estès des del mar fins a l'interior— i, en segon terme, quedà inclòs dins el lloc denominat Aro. Fins i tot durant un temps va quedar desterrat al sector de Sant Cebrià dels Alls, però en sortí cap al segle XIV. Des de llavors, quedà circumscrit al veïnat de masies esparses a ponent de l'església nova, i així ha estat fins a dia d'avui, en què fins i tot una urbanització, Roca de Malvet, pren el nom de l'antic terme.

Actualment, la base de les estructures de l'edifici de Malvet i les tombes que es van anar congregant al seu voltant són encara visibles.

Jordi Gaitx Moltó és arxiver i historiador.

GABRIEL MARTÍN ROIG. FONDS DE L'AJUNTAMENT DE SANTA CRISTINA D'ARO

Al segle IX i a inici del X Malvet era una de les parròquies de la contrada, juntament amb les de Guíxols i Fenals